

Teoretická východiska limitování základních práv a svobod v České republice

Martin Madej

Pojetí základních práv a podmínky pro jejich limitování v ČR jsou výsledkem specifické interpretace Listiny základních práv a svobod Ústavním soudem, která odráží jeho širší ústavně-teoretická východiska. Ačkoliv je tato teorie soudem prezentována takřka dogmaticky, konfrontace se zahraniční literaturou naznačuje, že tzv. externí teorie Ústavního soudu nachází silnou alternativu v teorii interní. Ta zpochybňuje takové základní kameny externí teorie, jako je široké pojetí základních práv, princip proporcionality nebo existence konfliktů ústavních hodnot. Přestože interní teorie zatím nemůže tu externí zcela nahradit, představuje příležitost přehodnotit současnou pozici Ústavního soudu tak, aby důvěrněji zachycovala úmysl ústavodárce, respektovala politiku zákonodárce a především brala základní práva vážně.

Optimální model limitování základních práv rozlišuje mezi vymezováním a omezováním základních práv. K vymezování dochází formou bezprostředních vymezení, ústavně imanentních vymezení a vymezení odvozenou ústavní normou. K omezování může docházet toliko zákonnou formou. Podle podmínek pro jejich omezení se základní práva dělí na práva absolutní, nekvalifikovaná a kvalifikovaná. Pro vymezování i omezování je podstatné, že určují stupeň ústavní ochrany základního práva a předpokládají buď test proporcionality, nebo test racionality zásahu.

Klíčová slova: základní práva, omezení, teorie práv, legitimní cíl, veřejný zájem, Alexy